

Eesti haridus on maailma tipus

Viimastel aastakümnetel on erinevad akadeemilised uuringud, rahvusvahelised testid ja vahetu kogemus näidanud, et Eesti haridus kuulub maailma kõige paremate sekka. See peegeldub õpitud teadmiste tasemes, õpilaste edasipüüdlikkuses ja töövõimes. Haridus on mitmekülgne, tulevikku suunatud ja hariduse rolli väärtustatakse kogu ühiskonnas. Eestis antava hariduse stabiilselt kõrge tase toob siia pidevalt välisdelegatsioone üle kogu maailma. Nad soovivad meie kogemusest õppida, seda isegi kopeerida või inspiratsiooni saada.

Vastavalt viimastele **PISA** testidele (2022) on Eesti Euroopas esimene loodusteadustes ja matemaatikas ning funktsionaalses lugemises liirimaa järel teisel kohal. Maailma arvestuses oleme esikaheksas koos Aasia tippriikidega. See tähendab, et lisaks Eesti kõrgele mainele IT-valdkonnas on meil võimalik rääkida maailmas ka Eesti hariduse lugu. Siin võime rõõmustada pikaajalise ja püsiva rahvusvahelise tipptaseme üle. Haridusele pööravad kõik maailma riigid väga palju tähelepanu ning Eesti on teistele riikidele jätkuvalt eeskujuks.

Eesti hariduse äärmiselt kõrge taseme põhjuseid on mitmeid.

➤ Haridus enne riiki

Eesti haridus muutus nii poistele kui tüdrukutele kättesaadavaks juba enne oma riigi teket. Eriti alates 19. sajandist on võimalik rääkida koolivõrgust, eestikeelsetest õpikutest. See tähendab, et oma riigi loomise ajaks oli tekkinud juba laialdane ühiskondlik arusaam hariduse tähtsusest, teadmiste olulisusest ning nii hariduse kui õpetaja rollist. Seda mitte ainult koolis, vaid laiemalt kogukonnas ning seejärel ka rahvuslikus ja riiklikus iseteadvuses. Eesti riik on ehitatud haridusele, mitte vastupidi.

➤ Hariduse maine ühiskonnas

Eestis on alates 19. sajandist mõistetud, et väikeses ja erilise rikkuseta ühiskonnas on ainuke võimalus elus edasi jõuda panustamine teadmistele ning haridusele. Eestis on seega olnud ajalooliselt väga tugev tung parema hariduse poole. Oleme alati arvanud, et unistus paremast elust on ainult siis võimalik, kui me tugevalt õpime. See on loonud ulatusliku lugupidava suhtumise hariduse suhtes, kuna on mõistetud, et nii üksikisiku kui kogu ühiskonna jaoks on haridus olulisim ning parim viis edasiliikumiseks.

➤ Kättesaadavus ja võrdsus

Eestit eristab väga paljudest riikidest hariduse laialdane kättesaadavus ja selle võrdsus. Õppija ja tema vanemate sotsiaalmajanduslikul taustal on hariduse omandamisele väiksem mõju kui teistes riikides. Samuti on õppekvaliteedi erinevused ääremaadel ning pealinnas väikesed. See tagab, et terve ühiskond saab sarnase ja kõrgetasemelise hariduse ning laste andeid märgatakse.

➤ **Õpetaja kui haridusprotsessi kujundaja**

Eesti haridussüsteemi alustalaks on õpetaja. See tähendab, et õpetaja isiksus ja tema viis anda haridust on olnud ajalooliselt kogukondades, kuid ka laiemalt ühiskonnas väga hinnatud. Õpetajat nimetatakse näiteks "maa soolaks", samuti on nad mõnede Eesti tüvitekstide peategelasteks (nt õpetaja Laur, õpetaja Maurus jt). Õpetaja pole pelgalt kõrgete õpitulemuste tagaja, vaid kogu haridusprotsessi kujundaja. Seetõttu on õpetajad väga hea haridusega ning peaaegu kõik osalevad täienduskoolitustel, et end pidevalt arendada. Olulise erinevusena paljudest riikidest tuleb rõhutada, et Eestis on õpetajad omandanud enamasti mitte ainult õpetajakutse, vaid eelnevalt põhjalikud teadmised mõnel erialal. Tugev akadeemiline ettevalmistus lubab õpetajatel muuta haridusprotsessi palju sügavamaks, mitmekülgsemaks ja dünaamilisemaks.

➤ **Koolide ja õpetajate vabadus**

Eesti koolid on vabad kujundama antava hariduse sisu ja vormi. Hariduslik järelvalve koolide üle keskendub koostööle ja abile, mitte kontrollile ja karistamisele. Koolid on vabad nii oma eelarve kasutamisel kui erinevate õppesuundade kujundamisel. Koolijuhtidel ja õpetajal on Eestis suur autonoomia, oleme riikide võrdluses esimesel kohal õpetajate vabaduses kooli õppekava sisustamisel

➤ **Haridus kui töö**

Haridust mõistetakse Eestis endiselt mitte meelelahutusena, vaid tööna. Sellele viitab kasvõi väljend "õppetöö". See tähendab, et maast madalast on õpilased harjunud, et hea hariduse saamiseks tuleb pingutada ja teadmiste omandamine eeldab töötegemist, distsipliini, pühendumist. See toob kaasa mitte ainult paremad õpitulemused, vaid ka suurema õpivõime. Eesti haridussüsteemi on kirjeldatud erialastes uuringutes "akadeemilisena", mis tähendab rõhu asetamist teadmiste omandamisele.

➤ **Vähe hierarhiaid**

Sarnaselt Eesti ühiskonnaga on ka koolisüsteemis vähe hierarhiaid. Koolijuhtide, õpetajate ja õpilaste suhted ei ole liiga ranged. See muudab hariduse omandamise palju dünaamilisemaks. Infovahetus on kiire, muudatuste läbiviimine hõlpsam.

➤ **Varane algus**

Eesti laste õpetamine algab juba lasteaedades. Eesti lasteaiaõpetajatel peab olema kõrgharidus ning see on maailmas väga ainulaadne. See tähendab, et juba lasteaedades saavad lapsed esmased tugevad teadmised. Kuna enamus lapsi käivad lasteaias, siis loob see tugeva haridusliku vundamendi juba enne kooli. Samuti õpivad lapsed juba väga varakult lasteaias ise igapäevatoimetustega hakkama saama ja teistega arvestama.

➤ **Mitmekülgsus**

Eesti laste hariduslikud võimalused koolis on mitmekülgsed. Vabalt valitavate ainete osakaal on suur, palju on kõikvõimalikke suunamooduleid ning eriharusid. Eesti haridus ei keskendu ainult faktidele, vaid ka erinevatele oskustele ja praktiliste teadmiste omandamisele.

➤ **Nõudlikkus**

Kuna haridus on Eestis olnud nii üksikisiku kui ka ühiskonna arengus võtmetähtsusega, siis on nõuded nii haridusele kui õpitulemustele traditsiooniliselt kõrged. Õpilased töötavad palju lisaks koolile ka iseseisvalt ning usk, et pingutus toob kaasa edu, on kõrge. Ka erinevad olümpiaadid, koolidevahelised võistlused jms peegeldavad Eesti õpilaste töötahet ja nõudlikkust. Edasipüüdlikkuse vaim peegeldub Eestis kõige tugevamalt hariduses, millesse suhtutakse tõsiselt ja nõutakse nii endalt kui õpetajatelt ja koolilt palju.

➤ **Piisavalt vaba aega**

Erinevalt Aasia piirkondade tugevatest haridussüsteemidest pööratakse Eestis eraldi tähelepanu õpilaste puhkeajale. Töötegimine ei tähenda karmi distsipliini, vaid tasakaalu leidmist pingutamise ja puhkamise vahel. Aktiivne huvitegevus ning treeningud pärast kooli on osa laiemas õppimise ökosüsteemist, mis aitab ühtlasi kaasa õpilaste vaimse tervise heaolule. Võrreldes enamike riikidega on Eesti kooliaasta lühema kestusega ning vaheaegu on rohkem ning nad kestavad kauem. Ka koolinädal on Eestis võrreldes paljude riikidega lühem. Eesti õpilased lähevad kooli seitsmeaastaselt (enamikes riikides palju varem) ja saavutavad lühema õppeajaga sama head tulemused.

➤ **Lai ühiskondlik toetus**

Lisaks riigile tegelevad hariduse ülesehitamisega ka valitsusvälised organisatsioonid. Rajatud on erialaseid koole (nt Jõhvis tegutsev IT haridusele keskendunud kool), antakse välja õpimaterjale, töötatakse välja tarkvaprogramme jne. Mitmetes koolides on õpitegevusse kaasatud laiemalt terve kogukond.

➤ **Digivahendite kasutamine**

Eesti koolid ja õpetajad on digitaalset hästi varustatud ja koolitatud. Kuigi klassiruumis toimuv õpitund on endiselt keskse tähtsusega, on juurutatud ridamisi digitaalseid platvorme õppetöö mitmekesistamiseks. Koroonaajal toimus seetõttu üleminek e-lahendustele väga kiiresti. Digioskuste kõrgel tasemel valdamine arendab tulevikuoskusi, muudab õppeprotsessi mitmekülgsemaks ning võimaldab kaasata õppimisse uusi meetodeid ja protsesse.